

VERBUL *SUM, ESSE, FUI* (a fi)

Este **singurul verb auxiliar** al limbii latine și are o **conjugare neregulată**. Ca auxiliar, el ajută la realizarea timpurilor compuse la:

- diateza pasivă,
- verbele deponente
- conjugarea perifrastică (activă și pasivă).

<i>Timpul</i>	<i>Indicativ</i>	<i>Conjunctiv</i>	<i>Imperativ</i>	<i>Infinitiv</i>	<i>Participiu</i>
Prezent	sum = sunt es est sumus estis sunt	sim = să fiu sis sit simus sitis sint	es = fii este = fiți	esse = a fi	
Imperfect	eram = eram eras erat eramus eratis erant	essem = aș fi esses esset essemus essetis essent			
Viitor	ero = voi fi eris erit erimus eritis erunt		esto = să fii esto = să fie estote = să fiți sunto = să fie	futurum futuram futurum = că voi (vei, va etc.) fi	futurus, -a, -um = care va fi
Perfect	fui = am fost, fui fuisti fuit fuimus fuistis fuerunt	fuerim = să fi fost fueris fuerit fuerimus fueritis fuerint		fuisse = a fi fost, că a fost	
Mai mult ca perfect	fueram = fusesem fueras fuerat fueramus fueratis fuerant	fuissem = să fi fost fuissem fuisset fuissemus fuissetis fuisissent			
Viitor anterior	fuero = voi fi fost fueris fuerit fuerimus fueritis fuerint				

OBSERVAȚII:

- Verbul **sum, esse, fui** nu are participiu prezent, gerunziu și supin.
- Formele de Indicativ viitor activ sunt identice cu cele ale conjunctivului perfect, cu excepția persoanei I sing. Perfectul conjunctiv este însă mult mai des folosit decât viitorul anterior.
- Din tema perfectului **fu**- derivă formele arhaice ale conjunctivului perfect: **fuam, fuas, fuant**, formele conjunctivului imperfect: **forem, fores, foret**, precum și o a doua formă a infinitivului viitor: **fore**.
- În latina medievală se folosea la participiu prezent și forma **ens**.

COMPUȘII VERBULUI SUM

Îmbinarea unor prefixe (prepoziții în majoitate) cu verbul auxiliar **esse**, a dat naștere la o serie de compuși, care nuanțează semantic sensul verbului de bază.

Acești compuși sunt în număr de unsprezece:

1. **absum, abesse, afui** = a fi lipsă, a fi departe
2. **adsum, adesse, adfui** = a fi de față
3. **desum, desse, defui** = a fi lipsă, a lipsi
4. **insum, inesse, infui** = a fi înăuntru
5. **intersum, interesse, interfui** = a fi la mijloc, a lua parte
6. **obsum, obesse, obfui** = a fi împotriva, a vătăma
7. **possum, posse, potui** = a putea
8. **prosum, prodesse, profui** = a fi de folos
9. **praesum, praesse, praefui** = a fi în frunte
10. **subsum, subesse, subfui** = a fi sub
11. **supersum, superesse, superfui** = a fi deasupra

Cu excepția unor neregularități pe care le prezintă verbele **possum** și **prosum**, toate acete verbe compuse se conjugă ca și verbul **esse**, preverbele (prepozițiile) rămânând invariabile pe tot parcursul flexiunii.

Verbele **absum** și **praesum** au participiul prezent (**absens, -ntis** și **praesens, -ntis**).

Redăm conjugarea integrală a verbelor **possum** și **prosum**:

1. **POSSUM, POSSE, POTUI = A PUTEA**

Acest verb se compune cu adjectivul **potis, pote**, deci **pot -sum**. După asimilarea lui **-t** în **-s** se ajunge la **possum**. Acest **-s** se păstrează în fața formelor verbului **esse**, care încep cu vocală. Ex: **poteram**.

Perfect

profui = eu am fost
de folos

profuisti
profuit
profuimus
profuistis
profuerunt

M.m.c.p

profueram = eu fusesem
de folos

profueras
profuerat
profueramus
profueratis
profuerant

Viitor anterior

profuero = voi fi fost
de folos

profueris
profuerit
profuerimus
profueritis
profuerint

CONJUNCTIV**Prezent**

prosim = eu să fiu
de folos

prosis
prosit
prosimus
prositis
prosint

Imperfect

prodessem = eu aş
fi de folos

prodeses
prodeset
prodessemus
prodessetis
prodesent

Perfect

profuerim = eu să
fi fost de folos

profueris
profueirt
profuerimus
profueritis
profuerint

M.m.c.p

profuissem = eu
aş fi fost de folos

profuisses
profuisset
profuissemus
profuissetis
profuissent

IMPERATIV**Prezent**

sing. II prodes = fii e folos

pl. II prodeste = fiți de folos

Viitor

sg. II prodesto = să fii de folos

sg. III prodesto = să fie de folos

pl. II prodestote = să fiți de folos

pl. III prosunto = să fie de folos

INFINITIV**Prezent**

prodesse = că este de folos,
că sunt de folos

Perfect

profuisse = că a fost de folos,
că au fost de folos

Viitor

profuturus -a -um = (cel, cea) care va fi de folos

PARTICIPIU**Viitor**

profuturum esse
profuturam esse
profuturum esse
profuturos esse
profuturas esse
profutura esse

că va fi de folos

că vor fi de folos